

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DOMNUL MACIEJ SZPUNAR
prezentate la 9 martie 2023¹

Cauza C-680/21

UL,
SA Royal Antwerp Football Club
împotriva
Union royale belge des sociétés de football association ASBL,
intervenientă:
Union des associations européennes de football (UEFA)

[cerere de decizie preliminară formulată de Tribunal de première instance francophone de Bruxelles (Tribunalul de Primă Instanță Francofon din Bruxelles, Belgia)]

„Trimitere preliminară – Articolul 45 TFUE – Libera circulație a lucrătorilor – Articolul 165 TFUE – Sport – Regulamentele UEFA și ale federațiilor naționale de fotbal asociate – Jucători formați pe plan local”

I. Introducere

1. Prezenta cerere de decizie preliminară, care privește interpretarea articolelor 45 și 101 TFUE, este formulată în cadrul unui litigiu între, pe de o parte, UL, un jucător de fotbal, și Royal Antwerp Football Club (denumit în continuare „Royal Antwerp”) și, pe de altă parte, Union royale belge des sociétés de football association ASBL (Asociația Regală Belgiană de Fotbal, denumită în continuare „URBSFA”) și Union des associations européennes de football (Uniunea Asociațiilor Europene de Fotbal, denumită în continuare „UEFA”), având ca obiect anularea unei hotărâri arbitrale prin care s-a respins acțiunea în anulare și în despăgubire formulată de UL și de Royal Antwerp împotriva unei reglementări adoptate de URBSFA, de UEFA și de celelalte asociații naționale de fotbal care sunt membre ale acestora din urmă.

2. Astfel cum a solicitat Curtea, prezentele concluzii se limitează la analizarea aspectului privind libera circulație a lucrătorilor în temeiul articolului 45 TFUE. Normele în cauză se referă la așa-numiții „jucători formați pe plan local” (denumiți în continuare „JFL”), și anume jucătorii formați de un club sau de asociația națională de fotbal din care face parte clubul respectiv. În esență, întrebarea este dacă includerea obligatorie a unui anumit număr de JFL pe o listă relevantă constituie o restricție nejustificată privind libera circulație a lucrătorilor în sensul articolului 45 TFUE.

¹ Limba originală: engleza.

3. Vom susține în prezentele concluzii că articolul 45 TFUE se opune dispozițiilor atacate (numai) în măsura în care se aplică jucătorilor care nu provin de la clubul specific în discuție. Nimeni nu își dorește un fotbal plictisitor², motiv pentru care, în opinia noastră, pot fi acceptate unele restricții privind această dispoziție fundamentală.

II. Situația de fapt, procedura și întrebările preliminare

A. Părțile în litigiu

4. UL este un jucător de fotbal, născut în 1986, care deține atât cetățenia unei țări terțe, cât și cetățenia belgiană. El desfășoară de mulți ani o activitate profesională în Belgia. El a jucat timp de mai mulți ani pentru Royal Antwerp, un club de fotbal profesionist cu sediul în Belgia, iar în prezent joacă pentru un alt club de fotbal profesionist din Belgia.

5. UEFA este o asociație de drept elvețian cu sediul la Nyon (Elveția). Aceasta a fost înființată în 1954 cu scopul printre altele de a se ocupa de toate problemele legate de fotbal, de a supraveghea și de a controla dezvoltarea fotbalului în Europa sub toate formele sale și de a pregăti și a organiza competiții și turnee internaționale de fotbal la nivel european. Aceasta este alcătuită din 55 de asociații de fotbal naționale printre membrii cărora figurează cluburi de fotbal profesionale. Organul său suprem este Congresul, care reunește toți membrii săi. Organul său executiv este Comitetul executiv, ai cărui membri sunt aleși de Congres, de European Leagues [Ligile Europene (EL)], care este la rândul său o asociație cu sediul în Elveția care reprezintă 37 de ligi naționale din 30 de state diferite, și de Association européenne des clubs [Asociația Europeană a Cluburilor (ECA)], un organism care reprezintă cluburi de fotbal.

6. URBSFA este o asociație fără scop lucrativ de drept belgian recunoscută de Fédération Internationale de football association (Federația Internațională de Fotbal, FIFA), de UEFA, a cărei membră este, precum și de Comité Olympique et Interfédéral Belge (Comitetul Olimpic și Interfederal din Belgia, denumit în continuare „COIB”). Scopul său este de a asigura organizarea sportivă și administrativă a fotbalului profesionist și amator în Belgia, precum și promovarea acestuia.

B. Dispozițiile atacate

1. UEFA

7. La 2 februarie 2005, Comitetul executiv al UEFA a adoptat norme care impun cluburilor de fotbal profesionist care participă la competițiile intercluburi ale UEFA să înscrie un număr maxim de 25 de jucători pe lista de joc, printre care va trebui să figureze un număr minim de JFL. Acești jucători sunt definiți de UEFA ca fiind jucători care, indiferent de cetățenia lor, au fost formați de clubul lor sau de un alt club din cadrul aceleiași asociații naționale timp de cel puțin trei ani, între vârstele de 15 și 21 de ani. La 21 aprilie 2005, regula numită a „JFL” a fost aprobată de cele 52 de asociații membre ale UEFA, inclusiv URBSFA, cu ocazia Congresului de la Tallinn. Începând cu sezonul 2008/2009, Regulamentul UEFA prevede că cluburile angajate în una dintre

² Chiar dacă unii suporteri înrăiți ar putea afirma, astfel cum a făcut-o Nick Hornby în romanul său *Fever Pitch* din 1992, că „a te plânge de fotbalul plictisitor este într-un fel ca și cum te-ai plânge de sfârșitul trist al Regelui Lear: se pierde oarecum din vedere esențialul”, a se vedea ediția Penguin Books, 2000, p. 127.

competițiile sale trebuie să înscrie minimum 8 jucători formați pe plan local pe o listă de maximum 25 de jucători. Dintre acești 8 jucători, cel puțin 4 trebuie să fi fost formați de clubul în cauză.

2. URBSFA

8. Normele relevante din Regulamentul federal URBSFA prevăd că cluburile de fotbal care participă în diviziile profesionale de fotbal 1A și 1B trebuie să prezinte *liste* care să conțină o listă cu maximum 25 de jucători, dintre care cel puțin 8 trebuie să fie formați de cluburi belgiene (adică jucători care au fost afiliați la un club belgian timp de cel puțin trei sezoane complete înainte de aniversarea vârstei de 23 de ani). În plus, cel puțin 3 dintre acești 8 jucători trebuie să fi fost afiliați la un club belgian timp de cel puțin trei sezoane înainte de aniversarea vârstei de 21 de ani³.

9. De asemenea, în ceea ce privește *foile de meci*, cluburile trebuie să folosească jucătorii de pe listele menționate anterior și trebuie să includă cel puțin 6 jucători care au fost afiliați cel puțin trei sezoane complete la un club înaintea aniversării vârstei de 23 de ani, dintre care două înaintea aniversării vârstei de 21 de ani⁴.

10. În ambele situații, în cazul în care pragurile minime nu sunt atinse, acești jucători nu pot fi înlocuiți cu jucători care nu îndeplinesc condițiile impuse.

C. Litigiul principal

11. La 13 februarie 2020, UL a introdus în fața Cour belge d'arbitrage pour le sport (Curtea Belgiană de Arbitraj pentru Sport, Belgia) o acțiune având ca obiect printre altele constatarea nelegalității normelor privind JFL instituite de UEFA și de URBSFA pentru motivul că încalcă articolul 45 TFUE⁵, precum și acordarea de despăgubiri pentru prejudiciul cauzat lui UL. Royal Antwerp a intervenit ulterior voluntar în procedură, solicitând la rândul său despăgubiri pentru prejudiciul cauzat de aplicarea acestor norme. UEFA nu a fost parte la procedura de arbitraj.

12. Printr-o sentință arbitrală pronunțată la 10 iulie 2020, Curtea Belgiană de Arbitraj pentru Sport a decis că aceste cereri sunt inadmisibile în măsura în care se referă la normele privind JFL instituite de UEFA și admisibile, dar nefondate în măsura în care se referă la normele instituite de URBSFA.

13. În ceea ce privește normele instituite de URBSFA, Curtea Belgiană de Arbitraj pentru Sport a considerat în esență că acestea nu încalcă libera circulație a lucrătorilor garantată de articolul 45 TFUE pentru motivul că se aplică fără distincție, nu dau naștere niciunei discriminări pe motiv de cetățenie și, în orice caz, sunt justificate de obiective legitime și nu sunt disproporționate în raport cu aceste obiective⁶.

14. În consecință, Curtea Belgiană de Arbitraj pentru Sport a respins cererile de despăgubire formulate de UL și de Royal Antwerp.

³ Această cerință rezultă din coroborarea fostelor articole P335.11 și P1422 și a actualelor articole B4.112 și B6.109 din Regulamentul federal al URBSFA.

⁴ Această cerință rezultă din fostul articol P1422 și din actualul articol B6.109 din Regulamentul federal al URBSFA.

⁵ Și articolul 101 TFUE.

⁶ În plus, Curtea Belgiană de Arbitraj pentru Sport a constatat că nu există nicio încălcare a articolului 101 TFUE.

15. La 1 septembrie 2020, UL și Royal Antwerp au sesizat Tribunal de première instance francophone de Bruxelles (Tribunalul de Primă Instanță Francofon din Bruxelles, Belgia) cu o acțiune în anularea sentinței arbitrale pentru motivul că aceasta era contrară ordinii publice în sensul articolului 1717 din Codul judiciar belgian.

16. În susținerea cererilor lor, aceste părți arată în esență că normele UEFA și URBSFA privind JFL încalcă libera circulație a lucrătorilor prevăzută la articolul 45 TFUE, întrucât aceste norme restrâng atât posibilitatea unui club de fotbal profesionist precum Royal Antwerp de a recruta jucători care nu îndeplinesc cerința privind originea locală sau națională stabilită de aceste norme și de a-i alinia pe teren într-un meci, cât și posibilitatea unui jucător precum UL de a fi recrutat și aliniat pe teren de un club în privința căruia nu se poate prevala de o astfel de origine.

17. La 9 noiembrie 2021, UEFA a depus o cerere de intervenție voluntară în procedură, care a fost declarată admisibilă prin hotărârea pronunțată la 26 noiembrie 2021.

18. În cererea sa de decizie preliminară, instanța de trimitere arată, în primul rând, că sentința arbitrală a cărei anulare se solicită s-a întemeiat (i) pe inadmisibilitatea în parte a cererilor formulate de UL și de Royal Antwerp și pe respingerea în rest a acestor cereri ca nefondate și (ii) pe interpretarea și aplicarea a două dispoziții de drept al Uniunii, și anume articolele 45 și 101 TFUE, a căror eventuală nerespectare ar putea constitui eventual o încălcare a ordinii publice în sensul articolului 1717 din Codul judiciar belgian, având în vedere natura lor și jurisprudența relevantă a Curții.

19. În al doilea rând, instanța de trimitere consideră că, pentru a se putea pronunța, este necesar să obțină clarificări din partea Curții cu privire la interpretarea articolelor 45 și 101 TFUE. Această instanță solicită să se stabilească impactul restrictiv al acestor norme asupra liberei circulații a lucrătorilor și asupra concurenței, precum și aspectul dacă acestea sunt justificate, adecvate, necesare și proporționale cu obiectivele pe care le urmăresc. În acest context, instanța face trimitere printre altele la un comunicat de presă publicat de Comisia Europeană și la un studiu realizat la cererea acestei instituții, din care reiese (i) că aceste norme au sau pot avea efecte restrictive asupra liberei circulații a lucrătorilor și (ii) că aspectul dacă efectele respective sunt proporționale cu avantajele foarte limitate care decurg din acestea, având în vedere că par a exista măsuri alternative mai puțin restrictive, face obiectul unei examinări detaliate, în special în cadrul unei acțiuni în constatarea neîndeplinirii obligațiilor inițiate de această instituție⁷.

D. Întrebările preliminare

20. În acest context, prin ordonanța din 15 octombrie 2021, primită de Curte la 11 noiembrie 2021, Tribunal de première instance francophone de Bruxelles (Tribunalul de Primă Instanță Francofon din Bruxelles) a adresat Curții de Justiție următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 101 TFUE trebuie interpretat în sensul că se opune planului referitor la «JFL» adoptat la 2 februarie 2005 de Comitetul executiv al UEFA, aprobat de cele 52 de asociații membre ale UEFA la Congresul de la Tallinn la 21 aprilie 2005 și pus în aplicare prin regulamente adoptate atât de UEFA, cât și de federațiile membre ale acesteia?

⁷ În plus, instanța de trimitere ridică problema dacă normele privind JFL pot fi considerate ca reprezentând un acord între întreprinderi, o decizie a unei asocieri de întreprinderi sau o practică concertată în sensul articolului 101 alineatul (1) TFUE.

2) Articolele 45 și 101 TFUE trebuie interpretate în sensul că se opun aplicării normelor privind înscrierea și alinierea pe foaia de meci a jucătorilor formați pe plan local, standardizate de articolele P335.11 și P.1422 din Regulamentul federal al URBSFA și reluate la articolul B4.1[12] din titlul 4 și la articolul B6.109 din titlul 6 din noul Regulament al URBSFA?”

21. UL, Royal Antwerp, URBSFA, UEFA, guvernele belgian, elen, polonez, portughez, român și suedez, precum și Comisia Europeană au prezentat observații scrise. UL, Royal Antwerp, URBSFA, UEFA, guvernele polonez, român și suedez, precum și Comisia au participat la ședința care a avut loc la 15 noiembrie 2022.

III. Apreciere

22. Instanța de trimitere solicită îndrumări cu privire la compatibilitatea cu dreptul Uniunii a normelor privind JFL adoptate de UEFA (prima întrebare) și a normelor privind JFL adoptate de URBSFA (a doua întrebare). În mod curios, spre deosebire de a doua întrebare, prima întrebare nu se referă la articolul 45 TFUE.

23. Prin urmare, în cadrul prezentelor concluzii urmează să analizăm dacă articolul 45 TFUE trebuie interpretat în sensul că se opune aplicării unor norme precum cele cuprinse în Regulamentul URBSFA vizat, referitoare la înscrierea pe foaia de meci și la alinierea pe teren a jucătorilor formați pe plan local. Având în vedere că Regulamentul URBSFA menționat se întemeiază în mare parte pe normele UEFA, vom analiza și aceste norme în cadrul prezentelor concluzii.

24. Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 45 TFUE trebuie interpretat în sensul că se opune aplicării normelor privind JFL, astfel cum au fost adoptate de UEFA și de URBSFA.

A. Admisibilitate

25. URBSFA susține că cele două întrebări trebuie declarate inadmisibile pentru motivul că nu prezintă interes pentru reclamantii din litigiul principal și că au un caracter ipotetic. Aceasta susține că litigiul principal are o dimensiune pur internă, având în vedere cetățenia lui UL, locul de stabilire al Royal Antwerp și domeniul de aplicare teritorial al reglementării în cauză, instanța de trimitere fiind chemată să pronunțe o decizie cu aplicabilitate exclusiv *inter partes*.

26. UEFA consideră că întrebările preliminare trebuie declarate inadmisibile pentru motivul că instanța de trimitere nu a prezentat într-un mod suficient de detaliat cadrul factual și juridic în care le-a adresat, în special identitatea diferitelor asociații naționale de fotbal care au adoptat norme referitoare la JFL și conținutul concret al acestor diferite norme. În plus, această instanță nu a dovedit că litigiul principal are un caracter transnațional. De asemenea, întrucât hotărârea de a adresa o cerere de decizie preliminară a fost adoptată înainte ca UEFA să fie audiată, prezentarea insuficient de precisă și de detaliată a cadrului factual și juridic al cauzei a împiedicat UEFA să își valorifice drepturile.

27. În mod similar, guvernul român și Comisia sunt de acord cu URBSFA și cu UEFA că întrebarea privind interpretarea articolului 45 TFUE a fost adresată în lipsa oricărui element străin, cu alte cuvinte extern, în litigiul principal, dar și a oricărui indiciu din partea instanței de trimitere potrivit căruia această interpretare răspunde unei nevoi inerente soluționării acestei proceduri în pofida caracterului pur intern al litigiului.

28. Deși înțelegem preocupările descrise la punctele precedente⁸, considerăm că întrebările din prezenta cauză sunt admisibile.

29. Punctul de plecare pentru aprecierea unei obiecții potrivit căreia o cauză nu este admisibilă ca urmare a unei preținse situații pur interne îl constituie Hotărârea Ullens de Schooten⁹, în care Curtea a rezumat și a clasificat în mod clar cele patru situații în care cauzele care decurg din situații pur interne sunt totuși admisibile în scopul pronunțării unei decizii preliminare. Una dintre aceste situații este aceea în care nu poate fi exclus ca resortisanți stabiliți în alte state membre să fi fost sau să fie interesați să utilizeze libertatea în cauză pentru a exercita activități pe teritoriul statului membru care a edictat reglementarea națională în cauză și, prin urmare, ca această reglementare, aplicabilă fără deosebire resortisanților naționali și resortisanților altor state membre, să fie susceptibilă să producă efecte care nu sunt limitate la respectivul stat membru¹⁰. În această privință, nu este de neconceput ca dispozițiile în cauză să descurajeze accesul fotbaliștilor stabiliți în alte state membre pe piața belgiană.

30. În plus, trebuie amintit că, *in casu*, competența instanței de trimitere se limitează la a stabili dacă ordinea publică a fost încălcată prin sentință arbitrală. Prin definiție, în cadrul aprecierii sale, instanța de trimitere trebuie să meargă dincolo de situația de fapt specifică din speță, dat fiind că considerațiile de ordine publică depășesc în mod necesar cazurile individuale.

31. În plus, trebuie arătat că obiectul prezentei cauze la nivel național nu este un litigiu între UL și Royal Antwerp, ci dispozițiile atacate ale UEFA și ale URBSFA. Cererea, pendinte în fața instanței de trimitere, de anulare a unei sentințe arbitrale nu constituie o situație ipotetică. Această sentință arbitrală este întemeiată pe interpretarea și pe aplicarea articolului 45 TFUE¹¹ de către Curtea Belgiană de Arbitraj pentru Sport. Instanța de trimitere arată că este obligată să verifice validitatea acestei interpretări și aplicări pentru a stabili dacă sentința arbitrală este sau nu contrară ordinii publice. Astfel, articolul 45 TFUE a fost aplicat de Curtea Belgiană de Arbitraj pentru Sport într-un mod care suscită îndoieli pentru instanța de trimitere. Nici Curtea Belgiană de Arbitraj pentru Sport, nici, prin extensie, instanța de trimitere nu sunt chemate să aprecieze situația specifică a lui UL. Dimpotrivă, UL, susținut ulterior de Royal Antwerp, a solicitat constatarea nelegalității normelor privind JFL, instituite de UEFA și de URBSFA, pentru motivul că încalcă dreptul Uniunii. În cadrul aprecierii dacă este sau nu necesar să anuleze sentința arbitrală prin care a fost constatată inexistența unei încălcări a dreptului Uniunii, revine instanței de trimitere sarcina de a examina dispozițiile atacate în ansamblul lor și cu titlu general.

⁸ Astfel, atât UL, cât și Royal Antwerp sunt stabiliți în Belgia și nu există, în această privință, niciun element transfrontalier.

⁹ Hotărârea din 15 noiembrie 2016 (C-268/15, EU:C:2016:874).

¹⁰ A se vedea Hotărârea din 15 noiembrie 2016, Ullens de Schooten (C-268/15, EU:C:2016:874, punctul 50).

¹¹ Precum și a articolului 101 TFUE.

32. În sfârșit, în ceea ce privește afirmația UEFA potrivit căreia aceasta nu a fost audiată înainte de adoptarea deciziei de sesizare a Curții, este suficient să se constate că, potrivit jurisprudenței Curții, nu este de competența acesteia să verifice dacă decizia de trimitere fost adoptată în conformitate cu normele de drept național care reglementează organizarea și procedura judiciară¹².

33. În consecință, propunem Curții să considere întrebările adresate de instanța de trimitere ca fiind admisibile.

B. Cu privire la fond

34. Conform articolului 45 TFUE, libera circulație a lucrătorilor este garantată în cadrul Uniunii.

35. Activitățile sportive care constituie o componentă a vieții economice intră sub incidența libertăților fundamentale conferite de tratat¹³, ceea ce înseamnă că fotbalistii profesioniști care desfășoară o activitate economică trebuie să fie calificați drept „lucrători” în sensul articolului 45 TFUE¹⁴.

36. În plus, în ceea ce privește titularii obligațiilor care decurg din articolul 45 TFUE, este cert că această dispoziție se aplică unor entități private precum UEFA și URBSFA, care reglementează în mod colectiv munca salariată¹⁵.

1. Cu privire la dispozițiile atacate

37. În acest stadiu, considerăm că este util să recapitulăm pe scurt dispozițiile atacate.

38. Potrivit Regulamentului UEFA, JFL sunt definiți de UEFA ca fiind jucători care, indiferent de cetățenia lor, au fost formați de clubul lor sau de un alt club din cadrul aceleiași asociații naționale, timp de cel puțin trei ani, între 15 și 21 de ani. În plus, potrivit Regulamentului UEFA, cluburile angajate în una dintre competițiile UEFA¹⁶ trebuie să înscrie minimum 8 jucători formați pe plan local pe o listă de maximum 25 de jucători. Cel puțin 4 dintre acești jucători trebuie să fi fost formați de clubul în cauză.

39. Potrivit normelor URBSFA, cluburile înregistrate pentru o competiție aflată în competența URBSFA trebuie să includă cel puțin 8 jucători, care să fi jucat pentru clubul respectiv sau pentru un alt club belgian timp de cel puțin trei sezoane înaintea aniversării vârstei de 23 de ani (3 dintre acești 8 jucători înaintea aniversării vârstei de 21 de ani), într-o *listă* de maximum 25 de jucători.

¹² A se vedea de exemplu Hotărârea din 11 aprilie 2000, Deliège (C-51/96 și C-191/97, EU:C:2000:199, punctul 29).

¹³ A se vedea de asemenea Forsthooff, U., Eisendle, D., în Grabitz, E., Hilf, M., și Nettesheim, M. (editori), *Das Recht der Europäischen Union*, 76. EL., actualizată în mai 2022, C. H. Beck, München, Art. 49 AEUV, punctul 104.

¹⁴ Aceasta reprezintă jurisprudența constantă începând cu Hotărârea din 14 iulie 1976, Donà (13/76, EU:C:1976:115, punctul 13). A se vedea de asemenea Hotărârea din 15 decembrie 1995, Bosman (C-415/93, EU:C:1995:463, punctul 73). În general, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, noțiunea de „lucrător” are o semnificație autonomă și nu trebuie interpretată restrictiv. Trebuie considerată „lucrător” orice persoană care desfășoară activități efective și reale, cu excepția activităților care sunt atât de nesemnificative, încât apar ca fiind pur marginale și auxiliare. A se vedea Hotărârea din 19 iulie 2017, Abercrombie & Fitch Italia (C-143/16, EU:C:2017:566, punctul 19 și jurisprudența citată).

¹⁵ Aceasta reprezintă jurisprudența constantă începând cu Hotărârea din 12 decembrie 1974, Walrave și Koch (36/74, EU:C:1974:140, punctul 17). A se vedea de asemenea Hotărârea din 15 decembrie 1995, Bosman (C-415/93, EU:C:1995:463, punctul 82), Hotărârea din 13 aprilie 2000, Lehtonen și Castors Braine (C-176/96, EU:C:2000:201, punctul 35), și Hotărârea din 16 martie 2010, Olympique Lyonnais (C-325/08, EU:C:2010:143, punctul 30).

¹⁶ Adică următoarele patru competiții: UEFA Champions League, Europa League, Conference League și Super Cup.

În plus, în ceea ce privește *foile de meci*, cluburile trebuie să utilizeze jucători de pe această listă și trebuie să includă cel puțin 6 jucători care au fost afiliați timp de cel puțin trei sezoane complete înaintea aniversării vârstei de 23 de ani, dintre care două înaintea aniversării vârstei de 21 de ani.

40. În ambele cazuri (UEFA și URBSFA), dacă nu sunt îndeplinite pragurile minime, jucătorii nu pot fi înlocuiți cu alți jucători care nu îndeplinesc condițiile vizate.

2. Restricție

41. În continuare, vom examina dacă dispozițiile atacate constituie o restricție în sensul articolului 45 TFUE.

42. UL și Royal Antwerp, precum și Comisia¹⁷ consideră că dispozițiile atacate nu numai că afectează libera circulație a lucrătorilor în Uniune, ci constituie și o discriminare indirectă pe motiv de cetățenie. În schimb, UEFA și URBSFA susțin că dispozițiile atacate nu numai că se aplică fără deosebire tuturor jucătorilor, indiferent de cetățenia lor, dar nici nu constituie un obstacol în calea liberei circulații a jucătorilor.

43. Considerăm că dispozițiile atacate sunt susceptibile să creeze o discriminare indirectă la adresa resortisanților altor state membre. Fapt este că, cu cât un jucător este mai tânăr, cu atât este mai probabil ca acest jucător să aibă reședința în locul său de origine¹⁸. Prin urmare, în mod necesar, jucătorii din alte state membre sunt cei care vor fi afectați în mod negativ de dispozițiile atacate.

44. Dispozițiile atacate echivalează, în fapt, cu o cerință care nu poate fi îndeplinită decât de cei care au fost prezenți într-un anumit loc. În această privință, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, dispozițiile de drept național care prevăd o distincție bazată pe criteriul rezidenței riscă să acționeze în special în detrimentul resortisanților altor state membre, deoarece nerezidenții sunt cel mai adesea străini¹⁹. În mod similar, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, cerințele privind calificarea necesare pentru accesul la anumite profesii constituie o restricție indirect discriminatorie în calea liberei circulații a lucrătorilor²⁰. Normele privind JFL pot restrânge posibilitățile jucătorilor care sunt cetățeni ai Uniunii de a părăsi în mod liber un club dintr-un stat membru pentru a face parte dintr-un club dintr-un alt stat membru. Deși sunt neutre din punctul de vedere al formulării, dispozițiile atacate conferă jucătorilor locali un avantaj față de jucătorii din alte state membre²¹.

45. În orice caz, chiar dacă s-ar considera că dispozițiile atacate nu sunt indirect discriminatorii, *quod non*, acestea constituie cu siguranță o restricție (simplă) privind libera circulație a jucătorilor de fotbal. În această privință, amintim că Curtea a statuat că normele care interzic unui club de

¹⁷ Care, astfel cum s-a menționat mai sus, consideră totuși că întrebarea este inadmisibilă ca urmare a pretensei lipse a unui element transfrontalier.

¹⁸ Nu negăm faptul că există jucători care se mută în străinătate la o vârstă extrem de fragedă. Însă aceasta este situația doar a unei mici proporții a jucătorilor și constituie o excepție, ceea ce dovedește regula potrivit căreia cu cât un jucător este mai tânăr, cu atât este mai probabil ca acesta să fie un jucător local.

¹⁹ A se vedea de exemplu, în ceea ce privește articolul 45 TFUE, Hotărârea din 7 mai 1998, Clean Car Autoservice (C-350/96, EU:C:1998:205, punctul 29 și jurisprudența citată). A se vedea de asemenea Zawidzka-Łojek, A., „Ochrona interesu ogólnego na rynku wewnętrznym - dopuszczalne wyjątki i ograniczenia swobód. Model ochrony”, în *System Prawa Unii Europejskiego, Volume 7, Prawo rynku wewnętrznego*, Varșovia, C. H. Beck, 2020, punctul 197.

²⁰ A se vedea de exemplu Hotărârea din 15 octombrie 1987, Heylens și alții (222/86, EU:C:1987:442, punctele 9-11).

²¹ A se vedea de asemenea în acest sens Kliesch, J., *Der Status des Profifußballers im Europäischen Recht*, Nomos, Baden-Baden, 2017, p. 215, cu privire la normele UEFA.

baschet să utilizeze jucători din alte state membre în cadrul meciurilor din campionatul național în cazul în care transferul a avut loc după o anumită dată „constituie un obstacol în calea liberei circulații a lucrătorilor”²².

46. Am dori să menționăm în mod incident că, pentru a stabili existența restricției, definiția JFL aleasă de UEFA și de URBFA, potrivit căreia JFL sunt jucători care provin nu doar de la un anumit club, ci și din liga națională vizată, este lipsită de relevanță. În ambele cazuri, 8 jucători nu pot proveni de la un club dintr-un alt stat membru, în timp ce 17 pot proveni de la un astfel de club. Cu toate acestea, distincția dintre jucătorii clubului și jucătorii din aceeași ligă devine relevantă pentru stabilirea proporționalității dispozițiilor atacate.

3. *Justificare*

47. O restricție privind libera circulație a lucrătorilor nu poate fi justificată decât dacă, în primul rând, se întemeiază pe unul dintre motivele justificative enumerate la articolul 45 alineatul (3) TFUE²³ sau pe un motiv imperativ de interes public²⁴ și, în al doilea rând, respectă principiul proporționalității, ceea ce înseamnă că este de natură să asigure realizarea obiectivului urmărit, în mod coerent și sistematic, și nu depășește ceea ce este necesar pentru a-l atinge²⁵.

a) Cu privire la articolul 165 TFUE

48. Având în vedere faptul că diferite părți la procedură invocă în mod repetat articolul 165 TFUE pe tot parcursul memoriilor lor, vom face câteva observații cu privire la această dispoziție în acest stadiu al analizei juridice.

49. Articolul 165 TFUE, care a fost introdus în tratate prin Tratatul de la Lisabona²⁶, abordează trei aspecte distincte, dar interconectate: educație, tineret și sport. Acesta este structurat în patru alineate. Alineatul (1) prezintă obiectivul general și rațiunea de a fi a dispoziției, și anume că Uniunea contribuie la promovarea obiectivelor europene ale sportului, având în vedere totodată caracterul specific, structurile bazate pe voluntariat, precum și funcția socială și educativă a sportului. Alineatul (2) specifică apoi ce anume vizează acțiunea Uniunii – cu care este imposibil să nu fim de acord²⁷: dezvoltarea dimensiunii europene a sportului, prin promovarea spiritului de echitate și de deschidere în competițiile sportive și a cooperării între organizațiile cu responsabilități în domeniul sportului, precum și prin protejarea integrității fizice și morale a sportivilor, îndeosebi a celor mai tineri dintre aceștia. Alineatul (3) subliniază importanța

²² A se vedea Hotărârea din 13 aprilie 2000, Lehtonen și Castors Braine (C-176/96, EU:C:2000:201, punctul 49). În această hotărâre, Curtea face trimitere în mod explicit la Hotărârea din 15 decembrie 1995, Bosman (C-415/93, EU:C:1995:463, punctele 99 și 100). În plus, în Hotărârea din 16 martie 2010, Olympique Lyonnais (C-325/08, EU:C:2010:143, punctul 35), Curtea a statuat că o convenție colectivă franceză care impune unui jucător „speranță” (un jucător cu vârsta cuprinsă între 16 și 22 de ani) ca, la încheierea perioadei sale de formare, sub sancțiunea plății de daune interese, să încheie primul său contract de jucător profesionist cu clubul care l-a format poate descuraja acest jucător să își exercite dreptul la liberă circulație.

²³ Ordinea publică, siguranța publică sau sănătatea publică.

²⁴ De-a lungul anilor, Curtea a utilizat o terminologie diferită pentru a descrie motivele de natură neeconomică drept motive justificative, care au fost (și sunt) dezvoltate de jurisprudență. A se vedea Martucci, F., *Droit du marché intérieur de l'Union européenne*, Presses Universitaires de France, Paris, 2021, punctul 261. Pentru simplificare, vom utiliza sintagma „motiv imperativ de interes public” în prezentele concluzii.

²⁵ A se vedea în acest sens în esență Hotărârea din 15 decembrie 1995, Bosman (C-415/93, EU:C:1995:463, punctul 104), Hotărârea din 16 martie 2010, Olympique Lyonnais (C-325/08, EU:C:2010:143, punctul 38), și Hotărârea din 10 octombrie 2019, Krah (C-703/17, EU:C:2019:850, punctul 55).

²⁶ Cu privire la geneza acestei dispoziții, a se vedea Concluziile avocatului general Rantos prezentate în cauza European Superleague Company (C-333/21, EU:C:2022:993, punctul 29).

²⁷ Dintre cele șapte obiective prevăzute la acest alineat, șase se referă la educație și doar unul la sport.

favorizării cooperării cu țările terțe și cu organizațiile internaționale, în special cu Consiliul Europei²⁸. În sfârșit și în mod esențial, alineatul (4) permite instituțiilor politice ale Uniunii²⁹, „în conformitate cu procedura legislativă ordinară”, să „adopt[e] acțiuni de încurajare, cu excepția oricărei armonizări”³⁰, iar Consiliului (în mod individual) să adopte recomandări, la propunerea Comisiei.

1) Interpretarea literală

50. Următoarele aspecte rezultă deja în mod direct din modul de redactare a articolului 165 TFUE.

51. În primul rând, această dispoziție se adresează Uniunii, iar nu statelor membre sau altor entități publice, cu atât mai puțin celor private. În al doilea rând, formularea utilizată („contribuție”, „promovare”, „având în vedere”, „dezvoltare”, „cooperare”) se regăsește în mod obișnuit în instrumentele juridice neobligatorii. În al treilea rând, articolul 165 TFUE se referă atât la sporturile practicate în scop profesional, cât și la cele practicate în scop recreativ, indiferent dacă sunt practicate în cluburi sau în mod individual³¹. În al patrulea rând, chiar dacă dispoziția se referă la procedura legislativă ordinară, articolul 165 alineatul (4) TFUE *nu* constituie un temei juridic care să permită instituțiilor politice să adopte acte obligatorii din punct de vedere juridic în sensul articolului 288 TFUE³². Prin urmare, articolul 165 alineatul (4) TFUE nu este altceva decât un „temei juridic fals” și tipic pentru un subiect care intră în domeniul de aplicare al politicii Uniunii, fără ca statele membre, în calitatea lor de stăpâne ale tratatelor, să fie dispuse să confere Uniunii vreo competență legislativă aferentă. De altfel, acest din urmă aspect este deja reflectat la articolul 2 alineatul (5) și la articolul 6 litera (e) TFUE: în domeniul sportului, „competența” Uniunii nu este una legislativă, ci se limitează la „[întreprinderea de] acțiuni de sprijinire, coordonare sau completare a acțiunii statelor membre”³³.

2) Interpretarea sistematică și teleologică

52. În ceea ce privește locul articolului 165 TFUE în structura Tratatului FUE, trebuie amintit că, fiind plasat în partea a treia titlul XII din Tratatul FUE³⁴, articolul 165 TFUE figurează printre toate celelalte domenii ale politicii Uniunii.

53. Din aceasta, putem deduce elemente prezentate în continuare.

²⁸ În măsura în care se face referire la Consiliul Europei, această dispoziție constituie o emanație specifică a obligației generale care revine Uniunii în temeiul articolului 220 alineatul (1) TFUE de a stabili toate formele adecvate de cooperare cu Consiliul Europei. A se vedea de asemenea Concluziile noastre prezentate în cauza *The English Bridge Union* (C-90/16, EU:C:2017:464, punctul 33).

²⁹ În scopul prezentelor concluzii, Comisia, Consiliul și Parlamentul reprezintă instituțiile politice ale Uniunii.

³⁰ Este adevărat că este nevoie de ceva timp pentru a înțelege această dispoziție care, de manieră orwelliană, permite instituțiilor politice să recurgă la procedura legislativă ordinară pentru a adopta ... orice altceva în afară de legislație.

³¹ A se vedea de asemenea în acest sens Odendahl, K., în Pechstein, M., Nowak, C., Häde, U. (editori), *Frankfurter Kommentar zu EUV, GRC und AEUV*, Band III, Mohr Siebeck, Tübingen, 2017, Art. 165 AEUV, punctul 9.

³² Cu alte cuvinte, regulamente, directive și decizii.

³³ A se vedea articolul 2 alineatul (5) și articolul 6 litera (e) TFUE. Articolul 2 alineatul (5) precizează în continuare că astfel de acțiuni nu înlocuiesc competența statelor membre în aceste domenii.

³⁴ Cu alte cuvinte, este plasat între Fondul social european și Cultură.

54. În primul rând, articolul 165 TFUE nu este o dispoziție cu aplicabilitate generală în sensul părții întâi titlul II din Tratatul FUE³⁵. În al doilea rând, UEFA și URBSFA, în calitate de organisme private, în măsura în care reglementează în mod colectiv munca salariată, nici nu urmăresc, nici nu pun în aplicare o politică a Uniunii. O astfel de activitate aparține legiuitorului Uniunii (precum și celor care transpun, aplică și implementează dreptul derivat). În schimb, UEFA și URBSFA încearcă să invoce un obiectiv de ordine publică pentru a justifica o restricție privind o libertate fundamentală. În ceea ce privește prezenta cauză, acestea nu sunt comparabile din punct de vedere funcțional cu o instituție a Uniunii care acționează³⁶ în temeiul articolului 165 TFUE, ci cu un stat membru care urmărește să justifice o restricție privind o libertate fundamentală. Altfel spus, este vorba despre o situație de integrare *negativă* în care o entitate intenționează să restrângă o libertate fundamentală pentru a promova o altă politică pe care o consideră mai importantă. Această altă politică se încadrează în domeniul sportului. În al treilea rând, nu este de competența nici a UEFA, nici a URBSFA să pună în aplicare o acțiune a Uniunii în sensul articolului 165 TFUE. Acestea sunt organisme private care exercită funcții economice, pe lângă cele de reglementare. În al patrulea rând, instituțiile politice ale Uniunii Europene sunt, desigur, libere să proclame³⁷ – în înțelepciunea lor – un model sportiv european în temeiul articolului 165 TFUE sau în alt temei. Aceasta nu înseamnă însă că funcțiile care revin instituțiilor Uniunii sunt externalizate într-un fel sau altul către UEFA sau către URBSFA. În al cincilea rând, UEFA și URBSFA nu pot obține un cec în alb în scopul restrângerii libertății fundamentale prevăzute la articolul 45 TFUE făcând referire la articolul 165 TFUE. Restricțiile impuse în ceea ce privește această libertate fundamentală de entități precum UEFA și URBSFA trebuie apreciate în același mod în care sunt apreciate toate celelalte restricții, în conformitate cu principiile obișnuite.

3) Incidența în cauza în discuție

55. Toate cele de mai sus nu înseamnă că valoarea juridică a articolului 165 TFUE este atât de limitată³⁸, încât nu are nicio incidență în prezenta cauză. Astfel, această dispoziție este utilă în două privințe: pe de o parte, pentru a identifica un motiv care poate justifica o restricție în sensul articolului 45 TFUE, cunoscut ca motiv imperativ de interes public, și, pe de altă parte, ca indicație a ceea ce este acceptabil la nivelul întregii Uniuni în ceea ce privește examinarea criteriului proporționalității³⁹. Este, de altfel, exact modul în care a procedat Curtea în trecut⁴⁰.

³⁵ Un astfel de privilegiu este rezervat aspectelor considerate în mod evident mai importante de autorii tratatelor, cum ar fi – pentru a menționa doar câteva exemple – nediscriminarea (articolele 8 și 10 TFUE), mediul (articolul 11 TFUE), protecția consumatorilor (articolul 12 TFUE) sau protecția datelor (articolul 16 TFUE).

³⁶ Utilizăm cu atenție termenul „a acționa” în lipsa unui termen mai bun, având în vedere că, astfel cum s-a stabilit mai sus, articolul 165 TFUE nu permite instituțiilor Uniunii să legifereze în sensul propriu al termenului.

³⁷ Am dori să remarcăm în treacăt faptul că instituțiile politice au ales în mod evident să nu armonizeze sau să nu reglementeze aspectele privind sportul legate de piața internă prin recurgerea la articolul 114 TFUE.

³⁸ În plus, Curtea a statuat că articolul 165 TFUE, coroborat cu normele tratatului privind cetățenia, articolele 18 și 21 TFUE, se opune anumitor norme ale unei asociații sportive naționale care restrâng libertatea de circulație. A se vedea Hotărârea din 13 iunie 2019, TopFit și Biffi (C-22/18, EU:C:2019:497).

³⁹ În această privință, subscriem pe deplin la Concluziile avocatului general Rantos prezentate în cauza European Superleague Company (C-333/21, EU:C:2022:993, punctul 42), în care se afirmă că, „deși caracteristicile speciale ale sportului nu pot fi invocate pentru a exclude din domeniul de aplicare al Tratatelor UE și FUE activitățile sportive, referirile la aceste specificități și la funcția socială și educativă a sportului, care figurează la articolul 165 TFUE, pot fi relevante printre altele pentru analiza, în domeniul sportiv, a eventualei justificări obiective a restricțiilor privind concurența sau libertățile fundamentale”.

⁴⁰ A se vedea Hotărârea din 16 martie 2010, Olympique Lyonnais (C-325/08, EU:C:2010:143, punctul 39). A se vedea de asemenea, în contextul libertății de stabilire prevăzute la articolul 49 TFUE, Hotărârea din 7 septembrie 2022, Cilevičs și alții (C-391/20, EU:C:2022:638, punctul 59), în care Curtea se limitează să facă trimitere în mod vag la articolul 165 TFUE înainte de a examina caracterul restrictiv al unei măsuri naționale, care intra în mod clar în domeniul de aplicare al articolului 165 TFUE.

b) Identificarea unui motiv imperativ de interes public

56. UEFA și URBSFA au invocat în esență două motive imperative de interes public distincte: încurajarea formării și recrutării tinerilor jucători și îmbunătățirea echilibrului competitiv între echipele care participă la competițiile intercluburi desfășurate de UEFA și la competițiile naționale. Un alt motiv imperativ legat de interesele publice menționate îl reprezintă protecția tinerilor jucători, în măsura în care mediul lor social și familial ar trebui menținut și ar trebui evitată întreruperea educației lor normale.

57. În această privință, trebuie arătat că Curtea pare să presupună că, atunci când entități precum UEFA și URBSFA, care trebuie să respecte articolul 45 TFUE, urmăresc să invoce motive care justifică o restricție, nici domeniul de aplicare, nici conținutul unor astfel de motive justificative nu sunt afectate în vreun fel de caracterul public sau privat al dispozițiilor atacate⁴¹.

58. Putem fi de acord cu această afirmație și înțelegem interesul general de a menține un regim uniform în ceea ce privește articolul 45 TFUE, indiferent dacă restricțiile provin de la organisme publice sau private. Cu toate acestea, este important să se țină seama de faptul că, spre deosebire de un stat membru în calitate de entitate publică, entități private precum UEFA sau URBSFA, conform scopurilor lor respective, urmăresc obiective de natură economică⁴². Aceste obiective pot intra uneori în conflict cu obiectivele publice. În plus, UEFA și URBSFA exercită atât funcții de reglementare, cât și funcții economice. Întrucât aceste funcții nu sunt separate, vor apărea în mod inevitabil conflicte de interese. Altfel spus, UEFA și URBSFA ar da dovadă de un comportament irațional dacă ar încerca să urmărească obiective publice care contravin în mod direct intereselor lor comerciale.

59. Atunci când statele membre încearcă să justifice restricții ale unei libertăți fundamentale, există o prezumție că acestea intenționează să promoveze un alt interes public decât cel al pieței interne. Această situație nu se regăsește în cazul unei entități private și ar trebui să se aibă în vedere acest lucru în analiza care urmează. Acesta este motivul pentru care preferăm formularea utilizată de Curte în Hotărârea Angonese, în care vorbește despre un „obiectiv urmărit în mod legitim”⁴³, fără a se preciza că un astfel de obiectiv trebuie să fie în mod necesar de interes *public*. Acesta este motivul pentru care este cu atât mai important să se examineze elementul de interes *public* din cadrul motivelor imperative invocate de UEFA și de URBSFA.

60. Cu privire la sportul profesionist, Curtea a avut deja ocazia să constate că, având în vedere importanța socială considerabilă pe care activitățile sportive și în special fotbalul o au în cadrul Uniunii Europene, este necesar să se admită ca fiind legitim obiectivul care constă în încurajarea

⁴¹ A se vedea Hotărârea din 15 decembrie 1995, Bosman (C-415/93, EU:C:1995:463, punctul 86).

⁴² A se vedea de asemenea Weatherill, S., *European Sports Law*, T. M. C. Asser, Haga, 2007, p. 60, care arată că, deși abordarea Curții este de o „logică impecabilă”, „nu este clar modul în care noțiunile prevăzute la [articolul 45 alineatul (3) TFUE] pot fi reconfigurate în mod adecvat pentru a fi aplicate în sectorul privat” și care semnalează riscul ca permisiunea acordată persoanelor private de a invoca motive publice justificative „să determine o extindere excesivă a acestora”.

⁴³ A se vedea Hotărârea din 6 iunie 2000, (C-281/98, EU:C:2000:296, punctul 42). A se vedea de asemenea în acest sens Müller-Graff, P.-Chr., „Die horizontale Direktwirkung der Grundfreiheiten”, *Europarecht*, 2014, p. 3-29, la p. 12.

recrutării și a formării tinerilor jucători⁴⁴. Același lucru este valabil și în ceea ce privește obiectivul de menținere a unui echilibru între cluburi, păstrând o anumită egalitate a șanselor și incertitudinea rezultatelor⁴⁵.

c) *Proportionalitate*

61. În continuare, dispozițiile atacate trebuie să respecte principiul proporționalității, ceea ce înseamnă că acestea trebuie să fie de natură să asigure, în mod coerent și sistematic, realizarea obiectivelor urmărite și nu trebuie să depășească ceea ce este necesar pentru atingerea lor. Va reveni instanței de trimitere sarcina de a aprecia proporționalitatea dispozițiilor atacate. În această privință, sarcina probei vizând proporționalitatea normelor privind JFL revine UEFA și URBSFA.

62. Pe baza informațiilor furnizate Curții și a argumentelor prezentate de diferitele părți, considerăm că Curtea deține suficiente informații pentru a fi în măsură să ofere orientări instanței de trimitere cu privire la criteriul proporționalității.

63. Se va demonstra că unele restricții sunt justificate.

64. În general, astfel cum s-a arătat în doctrină, „reglementările sportive au un efect economic. Dar fără anumite reglementări de bază nu ar exista sport”⁴⁶. Piețele specifice ale sportului competitiv se bazează pe existența concurenților. Lipsa restricțiilor ar putea conduce, eventual, la o situație în care un club, capabil să cumpere toți jucătorii, s-ar afla într-o situație în care *de facto* nu ar mai putea fi învins de alte cluburi. Ar fi regretabil dacă, de exemplu, Wisła Kraków ar fi în măsură să domine întregul campionat polonez. „Jocul frumos” și-ar pierde o parte din atractivitate.

1) *Caracterul adecvat*

65. Dispozițiile atacate trebuie să fie de natură să răspundă pretinselor motive imperative de interes public, și anume normele privind JFL trebuie să fie adecvate pentru a încuraja formarea și recrutarea de tineri jucători și pentru a îmbunătăți echilibrul competitiv între echipe în cadrul competițiilor intercluburi desfășurate de UEFA, precum și al competițiilor naționale.

i) *Formarea și recrutarea de tineri jucători*

66. Dispozițiile atacate sunt, prin definiție, adecvate pentru realizarea obiectivului de formare și de recrutare a tinerilor jucători, astfel cum recunoaște, de altfel, și Royal Antwerp⁴⁷.

67. Cu toate acestea, avem anumite îndoieli referitoare la coerența generală a dispozițiilor atacate în ceea ce privește definiția unui JFL. Dacă, astfel cum este cazul atât al normelor cuprinse în Regulamentul UEFA, cât și al normelor cuprinse în URBSFA, un JFL nu este doar un jucător

⁴⁴ A se vedea Hotărârea din 15 decembrie 1995, Bosman (C-415/93, EU:C:1995:463, punctul 106), și Hotărârea din 16 martie 2010, Olympique Lyonnais (C-325/08, EU:C:2010:143, punctul 39).

⁴⁵ A se vedea Hotărârea din 15 decembrie 1995, Bosman (C-415/93, EU:C:1995:463, punctul 106). Curtea a recunoscut de asemenea regularitatea competițiilor sportive ca fiind un obiectiv valabil; a se vedea Hotărârea din 11 aprilie 2000, Deliège (C-51/96 și C-191/97, EU:C:2000:199, punctul 64), și Hotărârea din 13 aprilie 2000, Lehtonen și Castors Braine (C-176/96, EU:C:2000:201, punctul 53). Cu toate acestea, prezenta cauză nu privește o asemenea regularitate a unei competiții, ci mai curând condițiile pe care trebuie să le îndeplinească un club pentru a participa la o competiție.

⁴⁶ A se vedea Weatherill, S., *op. cit.*, p. 336.

⁴⁷ A se vedea punctul 38 din observațiile prezentate de Royal Antwerp.

format de club însuși, ci și un jucător format de un alt club din liga națională, ne întrebăm dacă dispozițiile atacate sunt în realitate de natură să contribuie la realizarea obiectivului cluburilor de formare a tinerilor jucători. Observăm, în această privință, că, potrivit normelor UEFA, cel puțin jumătate (și anume patru) dintre JFL trebuie să fi fost formați de clubul în cauză. Acest lucru face ca situația să nu fie atât de gravă, dar nu atacă problema de la rădăcină, și anume însăși definiția a ceea ce constituie un JFL.

68. Aceste îndoieli se amplifică în mod evident dacă liga națională în cauză este una majoră, motiv pentru care, în opinia noastră, normele UEFA par să ridice mai multe probleme decât cele ale URBSFA, care este, prin comparație, una dintre ligile mai mici. Dacă un club dintr-o ligă națională majoră poate „cumpăra” până la jumătate din JFL, obiectivul de a încuraja acest club să formeze tineri jucători ar fi compromis.

69. Prin urmare, deși considerăm că cerința de a include pe o listă un număr predefinit de JFL este justificată, nu vedem care este raționamentul – din perspectiva formării – care stă la baza extinderii definiției JFL la jucătorii din afara unui anumit club, dar din interiorul ligii naționale vizate⁴⁸.

ii) Îmbunătățirea echilibrului competitiv al echipelor

70. Aceleași considerații se aplică și obiectivului de îmbunătățire a echilibrului competitiv al echipelor. În cazul în care toate cluburile ar fi obligate, prin intermediul dispozițiilor atacate, să formeze jucători, atunci există probabilitatea ca echilibrul competitiv general al echipelor să fie îmbunătățit. Din nou, acest obiectiv este compromis în măsura în care cluburile pot recurge la JFL de la alte cluburi din aceeași ligă.

iii) Concluzie

71. În concluzie, dispozițiile atacate nu sunt coerente și, prin urmare, nu sunt adecvate pentru atingerea obiectivelor de formare a tinerilor jucători și de îmbunătățire a echilibrului competitiv al echipelor, în măsura în care printre JFL care trebuie să apară pe o listă se pot număra jucători care nu provin de la clubul în cauză.

72. Aceasta înseamnă că dispozițiile URBSFA nu sunt adecvate în ansamblu, în timp ce cele ale UEFA sunt doar parțial adecvate.

2) Necesitate

73. În continuare, dispozițiile atacate nu trebuie să depășească ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivului de formare și de recrutare a tinerilor jucători.

⁴⁸ În măsura în care se consideră că cluburile ar trebui să dispună de o marjă de manevră necesară pentru a recurge nu numai la propriii jucători, ci și la cei din aceeași ligă, susținem că o astfel de marjă de manevră ar fi mai bine asigurată prin reducerea numărului de JFL și, în același timp, prin limitarea definiției la jucătorii formați pe plan local (în sensul de jucători formați de club).

i) Cu privire la puterea discreționară a UEFA și a URBSFA

74. UEFA susține în special că există o jurisprudență constantă potrivit căreia „organismele de reglementare a profesiilor” beneficiază de o „marjă considerabilă de apreciere” atunci când aleg o soluție specifică la o anumită problemă.

75. În această privință, observăm că se face trimitere la o singură hotărâre (de principiu) a Curții⁴⁹ în care instanța națională trebuia să aprecieze măsurile luate de baroul din Țările de Jos⁵⁰. Considerăm că este dificil să deducem din particularitățile acestei cauze un principiu general potrivit căruia entitățile private care intră sub incidența articolului 45 TFUE ar dispune de o marjă de apreciere mai mare decât cea a statelor membre în situații comparabile.

76. Dimpotrivă, considerăm că se aplică jurisprudența clasică în ceea ce privește aprecierea generală a celor care intenționează să justifice restricțiile în sensul articolului 45 TFUE. În această privință, trebuie să se arate că, desigur, persoanele care trebuie să respecte obligațiile prevăzute de articolul 45 TFUE dispun de o anumită marjă de apreciere pentru a evalua dacă este necesară urmărirea anumitor preocupări și prin ce mijloace ar trebui să se facă acest lucru. În această privință, Curtea permite o marjă de apreciere mai largă sau mai restrânsă, nu în funcție de autor (statul membru sau „organismul de reglementare a profesiilor”), ci în funcție de domeniul obiectivului urmărit prin motivul justificativ. Astfel, Curtea a acordat o marjă de apreciere destul de largă în ceea ce privește „aspectele sensibile”, cum ar fi detașarea lucrătorilor⁵¹ sau chestiunile de „natură specială”, cum ar fi loteriile⁵². În plus, situația clasică în care Curtea acordă o anumită marjă de apreciere este cea din domeniul sănătății publice⁵³. Este corect să se afirme că puterea de apreciere crește în măsura în care obiectul urmărit depășește politica economică clasică⁵⁴.

77. Însă în prezenta cauză situația este diferită. Formarea și recrutarea tinerilor jucători prezintă o puternică componentă economică, la fel ca obiectivul de îmbunătățire a echilibrului competitiv al echipelor. Astfel cum a subliniat Royal Antwerp în observațiile sale, jucătorii, inclusiv cei tineri, au o valoare de piață care acționează, din toate punctele de vedere, ca pârghie atât pentru aceștia, cât și pentru cluburi în ceea ce privește posibilele transferuri.

78. În consecință, nu vedem niciun motiv pentru a ne îndepărta de la jurisprudența clasică și pentru a acorda UEFA și URBSFA o marjă de apreciere mai largă decât cea care ar constitui norma pentru un stat membru în scopul justificării unei restricții în sensul articolului 45 TFUE.

ii) Măsuri mai puțin restrictive

79. Măsurile alternative invocate, în special de UL și de Royal Antwerp, constau în compensația directă pentru formarea tinerilor jucători sau redistribuirea veniturilor.

⁴⁹ A se vedea punctele 50 și 80 din observațiile scrise ale UEFA, în care se face trimitere la Hotărârea din 19 februarie 2002, Wouters și alții (C-309/99, EU:C:2002:98, punctul 110).

⁵⁰ De asemenea, în Hotărârea din 28 februarie 2013, Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas (C-1/12, EU:C:2013:127, punctul 96), Curtea, făcând trimitere la Hotărârea din 19 februarie 2002, Wouters și alții (C-309/99, EU:C:2002:98), a examinat dacă măsurile restrictive ale unui ordin al experților contabili puteau fi considerate „în mod rezonabil” ca fiind necesare pentru a garanta calitatea serviciilor.

⁵¹ A se vedea Hotărârea din 17 decembrie 1981, Webb (279/80, EU:C:1981:314, punctul 18), în ceea ce privește libera prestare a serviciilor.

⁵² A se vedea Hotărârea din 24 martie 1994, Schindler (C-275/92, EU:C:1994:119, punctul 59 și următoarele), în ceea ce privește libera prestare a serviciilor.

⁵³ A se vedea de exemplu Hotărârea din 16 decembrie 2010, Josemans (C-137/09, EU:C:2010:774, punctul 63 și următoarele), în ceea ce privește libera circulație a mărfurilor și libera prestare a serviciilor.

⁵⁴ A se vedea de asemenea în acest sens Forsthoﬀ, U., Eisendle, D., *op. cit.*, punctul 397.

80. Așa cum a subliniat și Comisia, nu s-a stabilit că asemenea măsuri ar fi mai puțin restrictive și ar constitui într-o mai mică măsură un obstacol în calea liberei circulații în sensul articolului 45 TFUE. Astfel, în funcție de configurația lor specifică, unele dintre aceste măsuri, precum un plafon salarial, par chiar mai restrictive în ceea ce privește capacitatea cluburilor de a recruta jucătorii, în timp ce sistemele de compensare pentru investițiile legate de formare ar afecta direct egalitatea de șanse și ar necesita costuri și măsuri administrative și de monitorizare semnificative.

81. În plus, nu există niciun indiciu că astfel de măsuri ar fi *la fel de eficiente* pentru atingerea aceluiași obiectiv, și anume formarea tinerilor jucători. În special, cluburile puternice din punct de vedere financiar ar putea „să scape” de formarea tinerilor jucători și să îi cumpere de la alte cluburi, ceea ce ar submina atât obiectivul urmărit de formare a tinerilor jucători, cât și obiectivul general de îmbunătățire a echilibrului competitiv între echipe⁵⁵.

iii) Concluzie

82. În concluzie, dispozițiile atacate, în măsura în care sunt adecvate, par a fi necesare pentru atingerea obiectivelor de formare a tinerilor jucători și de îmbunătățire a echilibrului competitiv al echipelor.

IV. Concluzie

83. Având în vedere considerațiile care precedă, propunem Curții să răspundă la întrebările adresate de Tribunal de première instance francophone de Bruxelles (Tribunalul de Primă Instanță Francofon din Bruxelles, Belgia) după cum urmează:

Articolul 45 TFUE trebuie interpretat în sensul că se opune aplicării unor norme privind jucătorii formați pe plan local, astfel cum au fost adoptate de Uniunea Asociațiilor Europene de Fotbal (UEFA) și de Union royale belge des sociétés de football association (URBSFA), potrivit cărora, pentru a participa la competițiile vizate, cluburile trebuie să înscrie pe o listă un număr minim de 8 jucători formați pe plan local dintr-un număr maxim de 25 de jucători, în măsura în care astfel de jucători formați pe plan local pot proveni de la un alt club din cadrul asociației naționale de fotbal vizate.

⁵⁵ A se vedea de asemenea în acest sens Kliesch, J., *Der Status des Profifußballers im Europäischen Recht*, Nomos, Baden-Baden, 2017, p. 232.